

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Reaktionen i Frankrig (1874)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 106. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes05-shoot-idm139713218828128/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

skyt endog Naturhistorien, fordi han i den sporer Udviklingsbegrebet, som er Fjenden.

Der eksisterer ingen historisk Udvikling; der eksisterer en historisk Overlevering, og det er den, som det gælder om at klamre sig til. Thi gennem Overleveringen naaer vi til Gud. I den Kæde af Blinde, som udgør Menneskeheden, behøver kun den første Blinde en Stav, og denne Stav er Guds Bud, som overleveres.

Det 18de Aarhundrede havde fremfor noget tidligere troet paa Menneskets bevidste Evne til Opfinden og Frembringen. Senest havde Rousseau ladet Mennesket opfinde og stifte et Samfund. Bonald tager til Genmæle: Mennesket har ikke opfundet Nogetsomhelst, saalidt Familie eller Samfund som Tale eller Skrift. Mennesket var fra først af den ubeskrevne Tavle (*tabula rasa*), om hvilken Condillac og Sensualisterne har fablet. Kun at denne tomme Tavle er bleven fyldt ikke ved Sanscindtryk, men umiddelbart ved Undervisning af Gud.

Thi Gud var ikke blot fra først af Skaberen, men er stadig vedbleven med at være det og er det den Dag idag. Han har stiftet Samfundet, og dets Betydning er den at bevare hans Ord og hans Tanker. Men dette kan det kun ved at bevare Overleveringen uafbrudt.

Overleveringens Betydning og Opgave er altsaa den at bevare Gud i Verden.

Enhver Stræben efter Brud med Overleveringen er da Stræben efter aandelig Død. Enhver Stræben efter Bevaring af det Overlevede er da ét med Attraa efter det kraftigst pulserende Liv. Fastholden af den reneste aandelige Arv skaber den reneste og stærkeste Tilværelse. Derfor Bonalds Klamren sig til Romerkirkens Dogmer og Kirkeherredømmet.

For at hævde Skabelsen og den fortsatte Skabelse paa alle Omraader maa han sikre Verdensaltet den samme Ubevægelighed som han forfægter i Politiken, og saaledes kommer han lige fra Aar 1800 stadig tilbage til sine Angreb paa den da forholdsvis nye Udviklingslære. Som Voltaire før ham og Disraeli efter ham gør han sig lystig over den Forestilling, at Mennesket skulde nedstamme fra en Fisk.

Med Kærlighed og Forstaaelse, men med haardnakket Skønfærveri har Bonald fremstilt Frankrigs gamle Forfatning under Konger som Henrik IV og Regenter som Richelieu. Han har mod dem, der under Revolutionstiden angreb det gamle Konge-

dømme og dets Adel, med Dygtighed eftervist, at Kongemagten efter sin Idé hverken var det Tvangsherredømme eller Adelen efter sin Idé den aflukkede Kaste, som man senere vilde gøre dem til. Med Skarpsyn har han set Manglerne ved den nye Tilstand, hvor den lovpriste Frihed for Hvermand indskrænkede sig til den at være Vælger, og med Varme fremstilt Fortrinene ved den gamle Ordning, der tillod den Rige at blive Adelsmand, men sætte Rigmandsvælden Skranker ved at formene Adelsmanden Arbejden paa at blive rig. Kun overser han forsælligt, at hine det gamle Kongedømmes oprindelige Fortrin tilsidst kun fandtes paa Papiret og at under dets Vinger den skændigste Uretfærdighed og den laveste Pengebegærighed groede op og gik i Svang.

Han er vel oprigtig nok i sin Afsky for Parlamenters og Domstoles Uafhængighed, for Samvittighedsfrihed og Pressefrihed; men han er ikke engang ærlig i sine Lovtaler over Fortidens Regeringsform. Han er som Historiker uvidende, dog ikke uvidende nok til ikke at vide, hvad denne Regeringsform virkeligt var.

Hans Skrifter er i vore Dage ikke blot forældede, men hen-smuldrede. Man kan i hans store systematiske Værker læse, hvor man vil, og slaa op, hvor man vil, en svag Duft af Støv og visne Blade og gammel sur Forraadnelse slaar En imøde. De vigtigste Kapitler i hans engang berømte *Filosofiske Under-søgelser* (som de om Sprogets og Skriftens Oprindelse) virker som Brokker af en gammel Dogmatik.

Hos systematiske Forfattere af denne Art plejer korte Af-handlinger, Lejlighedsartikler at have bevaret et friskere Præg. Men man kan gennemlæse de to tykke Bind, Bonald har samlet under Titelen *Blandinger*, uden at finde en Side, der kan betegnes som *frisk*. Selv saadanne Afhandlinger som den om Voltaire's Skrifter eller den om Jøderne eller den om Fordragelighed, hvis Æmner syntes at maatte indbyde Bonald til at sige noget Kraftigt og Skarpt eller dog Noget, hvis Ordlyd indpren-tede sig, er forfærdende graa af Farve og glatte af Form. Hvad enten han mishilliger Voltaire's Letfærdighed eller kæmper for at berøve Jøderne Borgerrettigheder eller udvikler at Fordrage-lighed er en Last og en Umulighed, det sker altid med samme højtidelige og tomme Tilbehør, altid med samme Brug af Aar-sag, Middel og Virkning, altid i samme alvorsfulde og ensformige